

Tıp etiği açısından tıpta Őarlatalık,
yasal ve etik yönleriyle Türkiye'de
tıbbi malpraktis

«İlk düzenbaz, ilk budalaya rastladığı andan itibaren şarlatanlık doğmuştur»

- Dr. Mazhar Osman Uzman 1933 te yayınladığı Tıp Almanacağı'nda, o dönemde İstanbul'un yabancılar dahil üst düzey kişilerle, tüm halkını bilimine inandırmış bir düzme Dr. Çamyân'ın öyküsünü anlatır ve, Merzifonda dağlardan tedavi edici otlar toplayıp satan babasının yanında tıp eğitimi yaptığını, kanser ve veremi dahi iyi edici tek kişi olduğu savı ile o günlerde en ünlü hekimlerin vizite ücretinin iki katını almasına karşın ve muayenehanesi hükümetçe iki kefe kapatıldığı, kendisi Adli Tıpta göz altına alındığı halde yoğun bir hasta topluluğunu, Voltaire'e hak verdiren biçimde ardında koşturduğunu belirtir.

ŞARLATANLIK

- Prof. Dr. Bedii Şehsuvaroğlu 1975 te yayınladığı Tıbbi Deontoloji yapıtında bunu "Vicdan ve bilimin emirleri dışında ve kısa zamanda ün ve zenginliğe ulaşma hırsıyla, mesleği hastalarını aldatacak yolda yürütmektir." diye belirlerken,
- Prof. Dr. Emine M. Atabek 1983 yayını aynı adlı kitabında: «Şarlattanlık, genellikle denilebilir ki, yankesici insanın malına, şarlattan ise hem malına hem canına kasteder.»bildirisiyle noktalar.
- Meslektaşlarımızın bütününe yansıtılmaması için hepimiz benzeri en ufak davranıştan kaçınmalıyız,~ gaflet ve hırs nedeni ile bu yola girenler Tabip Odaları tarafından resmi olarak uyarmalı ve hekimler olarak bu kişiler ile adli yoldan uğraşılmalıdır.

Şarlatanlık, kısaca özetlenirse, yalancılık ve dolandırıcılık demektir

- Şarlatan tez elden yüklü para kazanmak, ünlü olmak için kendisini çeşitli yollarda överek, övdürerek kendini pahalıya satar. Tıp kurallarını çarpıtmaya, tedavi yöntemini abartmaya, kendi tedavi metodlarının keşf ettiği üstün yönlerini inandırmaya dahi başvurabilmektedir.
- Bir hekimin şarlatanlığının en ürükütücü olanı bilim ve teknik dışı tedavi olup bunun oluşmuş bir kaç örneğini her iki Prof. meslektaşımızın yapıtlarından ve bizzat odalarımıza yansıyan olgulardan, aşağıda, görmekteyiz: Vaktiyle, Ülkemizde Sıtmanın yaygın olduğu yıllarda, halkın iğne yapılmanın etkinliğine inancı bazı hekimleri şarlatanlığa saptırmış.
- Örneğin Trakya'da birisi muayene için para almayacağını, sadece enjeksiyon başına ücret alacağını ilan ederek 10 cc.lik bir Kalsiyum ampulünü hastaya 20 kez enjekte etmiştir.

MALPRAKTİS NEDİR ?

“Bilgisizlik, deneyimsizlik ya da ilgisizlik nedeni ile hastanın zarar görmesi”

KOMPLİKASYON NEDİR ?

Günümüz hukuk anlayışında, hekimler ve diğer sağlık personeli çalışmalarını 'izin verilen risk' kavramı çerçevesinde yerine getirirler.

İZİN VERİLEN RİSK

Her tıbbi müdahalenin normal sapmaları ve riskleri vardır.

Tıbbın normal kabul ettiği risk ve sapmalar çerçevesinde hareketleri dolayısıyla ile belirli neticeler meydana gelebilse bile hekim cezalandırılmamaktadır.

Malpraktis=Tıbbı Hata; Tanım

- "**Mal**" eki Fransızcadan gelen ve kötü, yanlış, yetersiz, bozuk anlamındadır; malfonksiyon, malnutrisyon gibi... "malpraktis" tıbbi uygulamalarındaki bir olumsuzluğu yansıtır.
- tıbbi yanlış uygulama ile tıbbi bakım ve tedavi sırasında görülen ve sağlık personelinin gerekli özeni ve tedbiri göstermesine rağmen oluşan "**Komplikasyon**" ya da "**İzin verilen risk**" in ayrılmasıdır; burada tıbbın kabul ettiği normal risk ve sapmalar çerçevesinde kötü sonuçlar meydana gelmiştir.

Suç kavramı

- Türk Ceza Hukukunda kanunun yasakladığı eylemler suç olarak kabul edilmektedir. Kusurluluğun kasıt (amaçlama) ve taksir (ihmal = savsama) olarak iki türü vardır. Her iki kusur tipinde de ortak olan fiilin istenmesidir.
- Taksirli suçlar; "Tedbirsizlik, dikkatsizlik, meslekte acemilik, emir, nizam ve talimatlara uymama nedeniyle yaralamaya ya da ölüme sebep olmak" şeklinde tanımlanır. Taksirli suçlarda ceza oranları kasıtlı suçlara göre daha azdır.
- Dikkatsizlik; yapılmaması gerekeni yapma, tedbirsizlik; önlenebilir bir tehlikenin önlenmesinde gösterilen kusurluluktur. Unutma da tedbirsizliktir.
- Her tıbbi müdahalenin normal sapmaları ve riskleri vardır. Günümüz hukuk anlayışında, hekimler ve diğer sağlık personeli çalışmalarını "izin verilen risk" kavramı çerçevesinde yerine getirirler.

İzin verilen Risk

- İzin verilen Risk kavramını anlamak için sağlık personeli, çalıştığı birimin olanakları ölçüsünde gerekli önlemleri önceden almalı, zorunlu haller dışında riskli tedavilerden kaçınmalıdır.
- Bu durumlarda sağlık personelinin yeterli özeni gösterip göstermediği araştırılır. Gösterilecek özenin ölçüsü tıbbi eylemi gerçekleştiren sağlık personelinin eşdeğeri statüde bulunan, ortalama düzeydeki bir sağlık personelinin, aynı hal ve şartlar altında göstereceği özendir.
- "İzin verilen risk" olarak ifade edilen, tıbbın kabul ettiği normal risk ve sapmalar çerçevesinde hareketleri dolayısıyla kötü sonuçlar meydana gelse bile hekime sorumluluk ykletilmemektedir. Çünkü kişi dikkat ve zen görevine uymuştur.

İzin verilen risk'in tıbbi karşılığı "Komplikasyon"dur. Tedbirsizlik , dikkatsizlik ise tıbben "Malpraktis" olarak değerlendirilir.

- Hekimliğin Kötü Uygulanması (Malpractice): Bilgisizlik, deneyimsizlik ya da ilgisizlik nedeni ile bir hastanın zarar görmesi "hekimliğin kötü uygulanması" anlamına gelir. Genel bir tanımlama yapılacak olursa medikal malpraktis hatalı davranış veya görev ihmali sonucu bir yaralanmaya ya da zarara yol açmaktır. Hatalı tedavi ya da tıbbi ihmal diye özetlenebilir. Bir başka tanımla malpraktis; Hekimin hastanın standart tedavisini yaparken başarısızlığı , beceri eksikliği ya da ihmali nedeniyle zarar vermesidir.
- Hekim, yalnız ağır kusurlarından değil, hafif kusurlarından da sorumludur. Hekimlerin cezai sorumluluğunda, hafif kusurların gözetilmemesi diye yasalarda bir kural yoktur. Kusurun derecesinin asıl önemi cezanın belirlenmesindedir. Çünkü taksirli suçlarda ceza, kusurun derecesine göre 1/8'e kadar indirilebilmektedir.
- Malpraktis Ceza davalarında, kusuru belirleyen kurum Yüksek Sağlık Şurası'dır. Ceza sorumluluğunun yanısıra, sağlık personeli aleyhine tazminat davası da açılabilir. "Komplikasyon-Malpraktis" ayırımını yapabilmek için uzmanlık derneklerinin uzmanlık alanlarının standartlarını belirleyerek neyin komplikasyon, (izin verilen risk) neyin hekim hatası (malpraktis) olduğu sınırlarını belirlemeleri gerekmektedir.

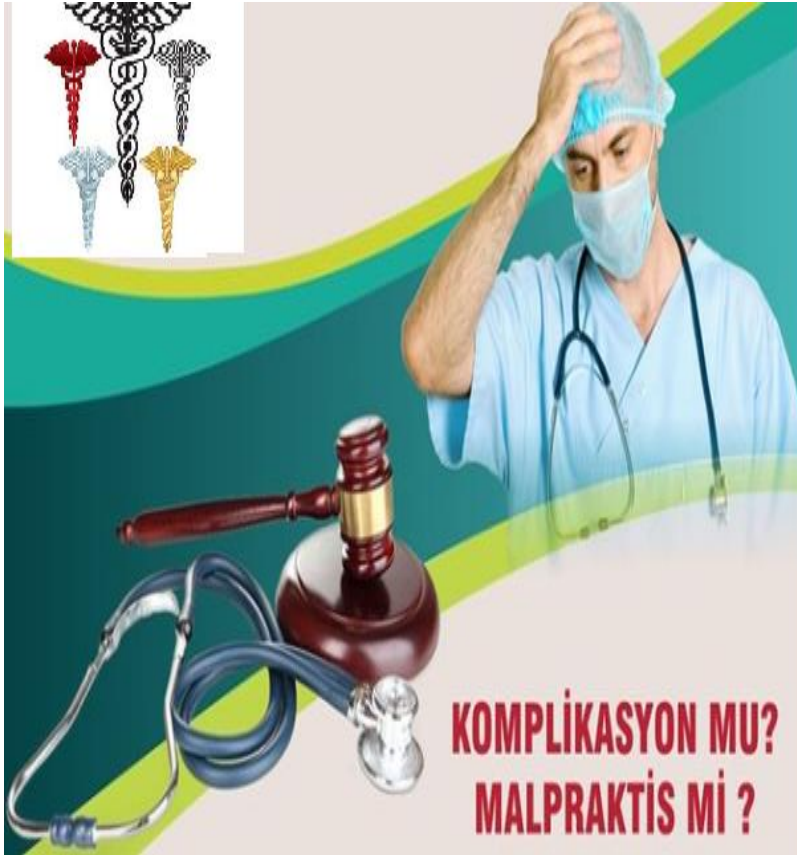
Tıbbın normal kabul ettiği risk ve sapmalar nelerdir ?

Tıbbi eylemi gerçekleştiren sağlık personelinin eşdeğeri statüde bulunan, ortalama düzeydeki bir sağlık personelinin, aynı hal ve şartlar altında göstereceği özendir.

Hekim mesleği ve uzmanlığı ile ilgili tıpta uygulanması benimsenmiş ve kabul edilmiş klasik bilgileri bilmek ve bunları uygulamak zorundadır.

Komplikasyon → Malpraktis

- Zamanında fark edilmezse
- Fark edilmesine rağmen gerekli önlemler alınmazsa
- Fark edilip önlem alınmasına rağmen yerleşmiş standart tıbbi girişimde bulunulmazsa

- Mahkeme önüne gelen bir olayda, olayın malpraktis mi, yoksa komplikasyon mu olduğu meselesi de tıbbi bilirkişi tarafından yapılacak bir belirlemedir!
- Yargıtay bir kararında, “anılan rapor, davalıya yapılan tedavi ve uygulanan ameliyat nedeniyle gerekli özenin gösterilip gösterilmediği, bu tip komplikasyonlara hangi sıklıkta ve ne gibi durumlarda rastlandığı, doğabilecek komplikasyonlara karşı hastanın bilgilendirilip bilgilendirilmediği, tedavi ve ameliyatta herhangi bir hata, ihmal olup olmadığı konularında açıklama içermediğinden, olayda davalıların kusurlu olup olmadığının tespitine yeterli değildir” şeklinde verdiği karar ile bilirkişi raporunun gereklilikleri karşılamadığına haklı olarak işaret etmiştir.
- Daha Fazla Bilgi İçin :
- <https://www.toraks.org.tr/uploadFiles/book/file/173201492523-238.pdf>

İZİN VERİLEN RİSK-KOMPLİKASYON:

*"Tıbbi kötü uygulama(Malpraktis)"
ile "izin verilen risk-komplikasyon"
kavramı sık sık karıştırılmaktadır.*

*Tüm tıbbi girişimler belli bir risk taşımaktadır. İzin verilen risk'in tıbbi karşılığı "komplikasyon" dur. Tıbbi girişimler esnasında komplikasyon adı verilen istenmeyen durumlar oluşabilmektedir. Örneğin; **subclavian kateter takılırken pnömotoraks olması, yanık yara bakımında uygun tedaviye rağmen kontraktür gelişmesi v.b.** Bu olaylar bazen sağlık personelinin hatası olarak yorumlanmaktadır.*

Komplikasyon ne zaman malpraktis olur?

- Hasta komplikasyonlar konusunda aydınlatılmamışsa
- Rıza yoksa veya usule uygun rıza alınmamışsa
- Komplikasyon zamanında tanınmamışsa, ilgili hekime haber verilmemişse
- Zamanında tanınmış ama gerekli olan müdahaleler seri halde yapılmamışsa **KOMPLİKASYON YÖNETİMİ İYİ YAPILMADIĞINDAN ORTADA BİR MALPRAKTİS VARDIR**

Hekimin günümüzde hastasına verdiği zararlarla ilgili etik kaygılar, artık bir tartışma konusu olmaktan çıkmıştır. Hukuksal Süreç ve Yaptırıma Dönüşmüştür.

- Bir yandan herkesçe benimsenen etik değerlere, öte yandan da hukuki kural ve yaptırım olgusuna dönüşmüştür.
- Burada hekimlere düşen insana saygı ilkesine uygun biçimde, mesleklerini
- Özenli,
- Dikkatli,
- İhmalsiz,
- Yanlızsız,
- Hatasız ve
- gerekli bilgi-beceriyle donanmış

olarak yerine getirmeleri ve hastalarında bir “zarar/sakatlık” durumuna yol açmamalarıdır.

Ayrıca, tıbbi uygulamalarda “aydınlatılmış onam” kuralını yerine getirmenin, olası mahkeme davalarında suçlanan tarafından hekimlerin lehine gelişmeler sağladığını belirtmeliyiz.

Malpraktis tanımlarında yer verilen;

✓ ***İhmal***

✓ ***Kusur***

Kusur çeşitleri

❖ ***Dikkatsizlik***

❖ ***Tedbirsizlik***

❖ ***Meslekte acemilik-yetersizlik***

❖ ***Özen eksikliği***

Tedbirsizlik:

Önlenebilir bir tehlikeyi önlemede yetersiz kalmak, geç kalmak, unutmak olarak tanımlanır.

Örn. kanama beklenen hastada kan sağlamadan ameliyata girmek, kirli bir batına dren koymayı unutmak gibi.

Tibbin normal kabul ettiği risk ve sapmalar nelerdir ?

Tıbbi eylemi gerçekleştiren sağlık personelinin eşdeğeri statüde bulunan, ortalama düzeydeki bir sağlık personelinin, aynı hal ve şartlar altında göstereceği özendir.

Hekim mesleği ve uzmanlığı ile ilgili tıpta uygulanması benimsenmiş ve kabul edilmiş klasik bilgileri bilmek ve bunları uygulamak zorundadır.

Malpraktis Kapsamına Giren Hatalar

- Bulguların atlanması;
- Tetkiklerin eksik irdelenmesi sonucu teşhiste oluşan hatalar;
- Girişimsel, ilaç ya da operasyon ile tedavi sırasındaki yanlış ilaç uygulaması;
- Yanlış taraf ameliyatı gibi uygulamalar sonucu hastada oluşan yan etki ve komplikasyonlara bağlı hatalar;
- Yatak başı bakımda hastanın düşmesi vb. kazalar;
- Hastanın yeterli beslenememesi; cihaz desteğinin hatalı kesilmesi ve benzeri sebeplere bağlı oluşan hatalar;
- Hastanın taburcu olması sırasında yeterli bilgilendirilmemesi
- Taburcu olduktan sonra bakımına destek olunmamasına bağlı oluşan hatalar vb.şeklinde genellenebilir.

Malpraktise Neden Olan Faktörler

Bireysel Faktörler;

- Tıbbi bilgi yeterliliği (Tıp eğitimi ve Sürekli Tıp Eğitiminin kalitesi),
- Beceri (kişinin yeteneği, deneyimi),
- Karar verebilme yeteneği (meslek-kişi uyumu),
- Kendini yenileme ve değerlendirme(otokontrol),
- Çevreyle iletişimde başarı (başta bilgi ve sorumluluk olmak üzere paylaşım yeteneği),
- Karakter (ahlak,vicdan)

Malpraktise Neden Olan Faktörler

Sistemsel Faktörler;

- Tıp eğitiminin niteliği, Sürekli Tıp Eğitimi(Eğitim Sistemi),
- Altyapı yeterliliği, Fiziki koşulların uygunluğu (Sağlık Sistemi),
- Nitelikli insan gücü(Eğitim ve Ekonomik Sistemler),
- Ekipman/araç-gereç durumu(Sağlık Sistemi),
- Hukuki işleyişteki nitelik, Zaman ve saydamlık(Hukuk sistemi, Adli Yargı, Adli Tıp,Yüksek Sağlık Şurası, Tabip Odası Onur Kurulları) gibi kurumsal sorumlulukları vardır.

Malpraktisle Mücadele Yöntemleri

- 1. Sağlık eğitim sisteminin geliştirilmesi
- 2. Hemşirelik eğitiminde branşlaşmanın olması
- 3. Mezuniyet sonrası sürekli eğitim programlarının olması
- 4. Kayıtların çok düzenli olarak tutulması ve saklanması
- 5. Yapılan her işlemin hastaya detaylı olarak anlatılması
- 6.Hastanın ortaya çıkabilecek komplikasyonlar konusunda uyarılması ve onamının alınması
- 7. Hastaya anlatılanların kayda geçirilmesi

Malpraktisle Mücadele Yöntemleri

- 8. Uzmanlık derneklerinin öncelikle kendi uzmanlarının görev alanlarını belirlemeleri
- 9. Yapılacak olan işlemler hakkında hastaları aydınlatıcı formlar hazırlanması ve Türkiye geneline standart kullanımının sağlanması
- 10. Onamı alınması gereken hastanın bu formu okuyup imzalaması ve formun hekim tarafından saklanması
- 11. Kayıtların düzgün tutulması, tıbbi belge ve grafiklerin düzenli olarak arşivlenmesinin sağlık personelinin en büyük sigortası olduğu akıldan çıkartılmamalıdır.

SAGLIK PERSONELİNİN MESLEKİ YÖNDEN ;

- 1- HUKUKİ SORUMLULUK**
(ADLİ YARGI-TAZMİN DAVASI)
- 2- CEZAI SORUMLULUK**
(ADLİ YARGI-CEZA DAVASI)
- 3- İDARİ SORUMLULUK**
(KURUM İÇİ SORUŞTURMA)
- 4- MESLEK KURULUŞLARINA KARŞI SORUMLULUK**
(TABİP ODASI v.b. İNCELEMELERİ)

1- HUKUKİ SORUMLULUK **(ADLİ YARGI-TAZMİN DAVASI)**

*Tıp Mesleği uygulanırken bir zarar ortaya çıkarsa, bu durumda hukuki sorumluluk devreye girer. Ülkemizde tıp sanatını uygulayan kişilerin neden olacağı zararların tazmini için özel kanun maddeleri bulunmamaktadır. Böyle bir durumda hukuk mahkemesi tarafından "**Borçlar Kanununun**" ilgili maddeleri, bu kişilere de uygulanır.*

Hekim ve diğer sağlık personelinin mesleki yönden hukuki sorumluluğunun esasının sözleşmeye veya haksız fiile dayandığı doktrinde ve yargı kararlarında belirtilmektedir.

*Zarara uğrayan hasta, hekim yada diğer sağlık personelinin **haksız fiile yada sözleşmeye aykırılığa** dayanarak maddi ve manevi tazminat talep edebilir.*

Bilinçli Taksir ve Bilinçsiz (Basit) TAKSİR

KAST;

- ✓ Doğrudan kast,
- ✓ Olası kast

TAKSİR;

- ✓ Bilinçsiz Taksir
- ✓ Bilinçli taksir

Olarak ikiye ayrılmıştır.

Kast – Taksir Tablosu

BİLİNÇLİ TAKSİR	Olunması ÖNGÖRÜLEN ancak İSTENMEYEN sonucun oluşmaması için alınan bütün çabaların sarıf edilmesi, mevcut durumla ilgili çeşitli nedenlerle inanarak, hareketine devam edip ÖNGÖRÜLEN neticenin gerçekleşmesini	İNŞALLAH OLMAZ İNŞALLAH ÖLMEZ
BASİT TAKSİR	DİKKAT ve ÖZEN EKSİKLİĞİ sonucu öngörülebilir nitelikteki istenmeyen sonucu ÖNGÖRÜLMEMEYEREK gerçekleşmesini	PARDON ÇOK ÜZGÜNÜM

KAST - TAKSİR KARŞILAŞTIRMALI TABLOSU

ÇEŞİTLER	TANIMLAR	FAİL SÖYLEMLERİ
DOĞRUDAN KAST	Bilerek ve isteyerek hareket ve neticenin gerçekleştirilmesi (suçun) işlenmesi.	ÖLDÜRDÜM
OLASI KAST	Oluşacağı ÖNGÖRÜLEN neticenin (suçun) oluşmasının önemsenmemesi, oluşmaması için çaba sarf edilmemesi, Vurdumduymazlık. KABULLENME	OLURSA OLSUN ÖLÜRSE ÖLSÜN
BİLİNÇLİ TAKSİR	Oluşacağı ÖNGÖRÜLEN ancak İSTENMEYEN neticenin (suçun), oluşmaması için elden gelen çabanın sarf edilmesi, suçun oluşmayacağına çeşitli nedenlerle inanarak, harekete devam edilip öngörülen neticenin gerçekleştirilmesi .	İNŞALLAH OLMAZ İNŞALLAH ÖLMEZ
BASİT TAKSİR	DİKKAT VE ÖZEN EKSİKLİĞİ sonucu öngörülebilir nitelikteki istenmeyen sonucun (suçun) ÖNGÖRÜLMEMEYEREK gerçekleştirilmesi	PARDON ÇOK ÜZGÜNÜM

Mesleğimizi ilgilendiren Yasaları bilmeliyiz

- ✓ TCK
- ✓ CMK
- ✓ Beden Muay. Yönetmeliği
- ✓ Hasta Hakları Yönetmeliği

- ✓ Kayıtlar **okunaklı** bir şekilde yazılmalıdır.
- ✓ Kayıtlar tutulurken hata yapılmışsa hatanın üzeri alttaki yazı okunacak şekilde **çizilmeli** ve yenisi yanına yazılmalıdır. Kayıtları tutan kişi düzeltmenin yanına düzeltmenin yapıldığı tarihi ve saati not ederek **imzalamalıdır**.
- ✓ Anamnez **hekim tarafından** alınmalı ve hasta dosyası hekim tarafından doldurulmalıdır.
- ✓ Yapılan her tetkikin **sonucu** dosyaya kaydedilmelidir.

Eksiksiz düzenli kayıtlama

MESLEKTAŞLARIMIZ HAKKINDA ÖZENLİ VE DİKKATLİ KONUŞMALIYIZ:
USLÜP; USUL ve Yetişmemize katkısı olan hocalarımız hakkında:

• Bernard Shaw'a sorarlar;

- "tedaviniz nasıl gidiyor üstat ? "

- "bıraktım doktorum olan o şarlatan herifi,
ciğeri beş para etmezsin biri,
dini imanı para,üstelik yazdığı reçeteler de
saçma sapan !..."

- "ama üstad! tanınmış ve saygın bir hekim hakkında
böyle konuşulur mu?"

- "bunlar benim sözlerim değil ki,
yeni hekimimin onun hakkında söyledikleri".

Aptallık var olmamış bir zekanın hala hiçbir olgunun farkına varmadan, var olmaya devam etmesidir.

Aptallara göre insanlar; ırk, cinsiyet, milliyet, yaş, statü, renk, din ve dil başta olmak üzere 8'den fazla kategoriye ayrılırlar. Halbuki olay bu kadar komplike değildir. İnsanlar sadece 2'ye ayrılırlar: İyi insanlar ve kötü insanlar.

Albert Einstein (1879-1955)

